

Työterveyslaitos

Kannanotto etätyösuosituksen jatkosta

Tommi Alanko, Antti Koivula, Pia Perttula

Paluu tulevaisuuteen - 6.6.2021



Pääkysymykset ja suunnitteluoletukset (1/2)

Mikä on oletus tartuntatilanteesta ja työyhteisöjen kilpailukyvästä Q3/2021?

- Tartuntatilanteen voi olettaa paranevan kesän aikana. Syksy on silti epävarma. Vaikka todennäköisyys viruksen kontrolliin saamisesta kasvaa, meidän on varauduttava koronan (paikalliseen) eskalaatioon.
- Etätyösuositus on selvästi hidastanut koronaviruksen leviämistä, mutta ei ole olemassa luotettavaa arviota kuinka paljon ja mikä vaikutus olisi jatkossa. Vastaavasti ei myöskään ole olemassa luotettavaa arviota siitä, kuinka paljon etätyösuosituksen mahdollinen purku elvyttäisi taloutta välittömästi.
- Eri toimialat ja työyhteisöt kohtaavat koronan jälkeisen taloudellisen tilanteen ja mahdollisuudet eri lähtökohdista. Oikea-aikainen kasvun kyytiin pääseminen on kuitenkin kilpailukyvyn kannalta kriittistä. Tämä edellyttää myös sitä, että etätyöhön heikommin sopivat alueet, kuten strateginen, luova ongelmaratkaisu tai uus-asiakashankinta, saadaan vauhtiin.
- Etätyösuositus on vain yksi muuttaja – ja suojaustoimenpide – matkalla kohti normaalia ja “paluuta tulevaisuuteen”. Tällöin johtamisen ja työskentelyn on ennen muuta perustuttava työyhteisökohtaiseen riskinarviointiin ja sen puntaroimiseen, mitä työyhteisön arvoketjun osia kannattaa avata ja milloin, ja siinä, miten tämä huomioidaan muiden suojautumiskeinojen soveltamisessa.
- Eri maissa on havaittavissa eri suuntaisia johtopäätöksiä koronan jälkeisestä työtavoista. Suomen kannalta avainkysymys on pystymmekö määrittelemään voittavan hybridityömallin, joka perustuu työelämämme vahvuuksiin.

Pääkysymykset ja suunnitteluoletukset (2/2)

Miten "palaamme tulevaisuuteen" ja johdamme työyhteisöjä etätyösuosituksen jälkeen?

- Kokonaissuojautumisessa etätyösuosituksen painoarvo on tällä hetkellä suhteellisen pieni yhteiskunnan muiden toimintojen avautuessa vauhdilla. Etätyön määrä jatkunee joka tapauksessa korkeana.
- Pitkä korona-aika on luonut mega-trendien siivellä uuden normaaliin ja tavan ajatella "työtä". Emme siis palaa siihen, missä olimme vuonna 2019 vaan johonkin uuteen ja erilaiseen. Voi olettaa, että lähivuosina tämä realisoituu muutoksina työn tekemisessä ja kehittämisessä. Samalla syksyllä on varauduttava etätyöpinnan alta purkautuviin työkykyongelmiin ja jopa läsnätyöhaluttomuuteen.
- Olisi järkevää purkaa etätyösuositus vaiheittain ja synkronisoidusti suhteissa muihin yhteiskunnallisiin määräyksiin ja rajoituksiin. Samalla kannattaa korostaa tautitilanteen mukaista alueellisesti johtamista. Yleisesti "paluu tulevaisuuteen" kannattaa toteuttaa organisaatiokohtaisesti, selkeästi johdettuna ja osallistavana riskinarviointii perustuvana täsmäprosessina. Tässä prosessissa on oleellista kuulla kaikkia henkilöstöryhmiä sekä etsiä organisaatiolle ja henkilöstölle sopivia monipaikkaisen työn malleja.
- Käytännössä monet työnantajat tuntuvat suunnittelevan paluuta etätyöstä "lomien jälkeen tai elokuun lopussa". Samalla voi kuitenkin huomata paluuepävarmuutta tartuntatilanteesta riippumatta. Voikin olettaa, että fiksusti johdetut työorganisaatiot toimivat porrastetusti ja riskiä välttäen myös syksyllä. Samalla kuitenkin luultavasti näemme kaoottisuutta heikommin johdetuissa työyhteisöissä.

Yhteenveto etätyösuosituksen jatkoon vaikuttavista tekijöistä

- Tartuntatilanne; epävarmuutena variantit ("on/off –kriteeri")
- Rokotekattavuus
- Yhteiskunnan avaaminen asteittain sekä muiden määräysten ja rajoitusten uskottavuus ja yhdenmukaisuus "etätööhön" suhteen sekä etätöön merkitys pandemian rajoittamisessa
- Talouden elpyminen erityisesti koronasta kärsineille sektoreilla ja etätöön vaikutus työyhteisöjen kilpailukykyyn
- Työturvallisuuslain velvoitteet ja eteneminen riskinarvioinnin perusteella
- Etätöön toimivuus ja eri mallit ratkaista etätöön piileviä ongelmia (työkykybalanssi)
- "Paluun tulevaisuuteen" suunnitteleminen fiksusti yhteistyössä ja selkeänä johtamisprosessina
- Varautuminen ajattelutavan muutokseen, yllätyksiin ja pidempään muutosprosessiin

Päätösesitys A

- Jätä jatkossa etätyöskentelyyn liittyvät päätökset työnantajakohtaisiksi ja riskinarviointiin perustuviksi
- Korosta, että vastuullinen työnantaja "palaa normaaliin" vasta kun paluu on yhdessä hyvin suunniteltu ja edellytykset toiminnan jatkuvuudelle ja riskien välttämiseksi ovat kunnossa
- Jaa esimerkkejä työturvallisista läsnätyötoimintamalleista sekä hybridityöstä
- Ohjaa työpaikkoja varautumaan paikallisiin tiukennuksiin ja kykyyn säätää suojaustoimia syksyllä
- Kehitä viranomaisten alueellista kykyä ohjata työnantajia epidemiatilanteen muuttuessa riskinarviointiin liitettävien raja-arvojen kautta

- Sido etätyösuositus sairaanhoitopiirien epidemiatilanteeseen
- Tarkista tilanne kuukausittain
- Pidä etätyösuositus toistaiseksi voimassa kiihtymis ja- leviämisvaiheessa olevissa sairaanhoitopiireissä

Päätösesitys B

- Anna kesäkuussa raja-arvo- ja aikatauluoletus suosituksen poistumisesta
- Jatka etätyösuositusta elokuun loppuun perustuen epidemiologiseen ennusteeseen
- Painota työyhteisökohtaisen riskinarviointiin perustan "paluu tulevaisuuteen" -merkitystä
- Jaa esimerkkejä työturvallisista läsnätyötoimintamalleista sekä hybridityöstä ja rohkaise etenemään osallistuvan suunnittelun keinoin tasapuolisuuden varmistamiseksi
- Ohjaa työpaikkoja miettimään varautumista paikallisiin tiukennuksiin ja kykyyn hienosäätää koronasuojaustoimenpiteitä paikallisesti myös jatkossa

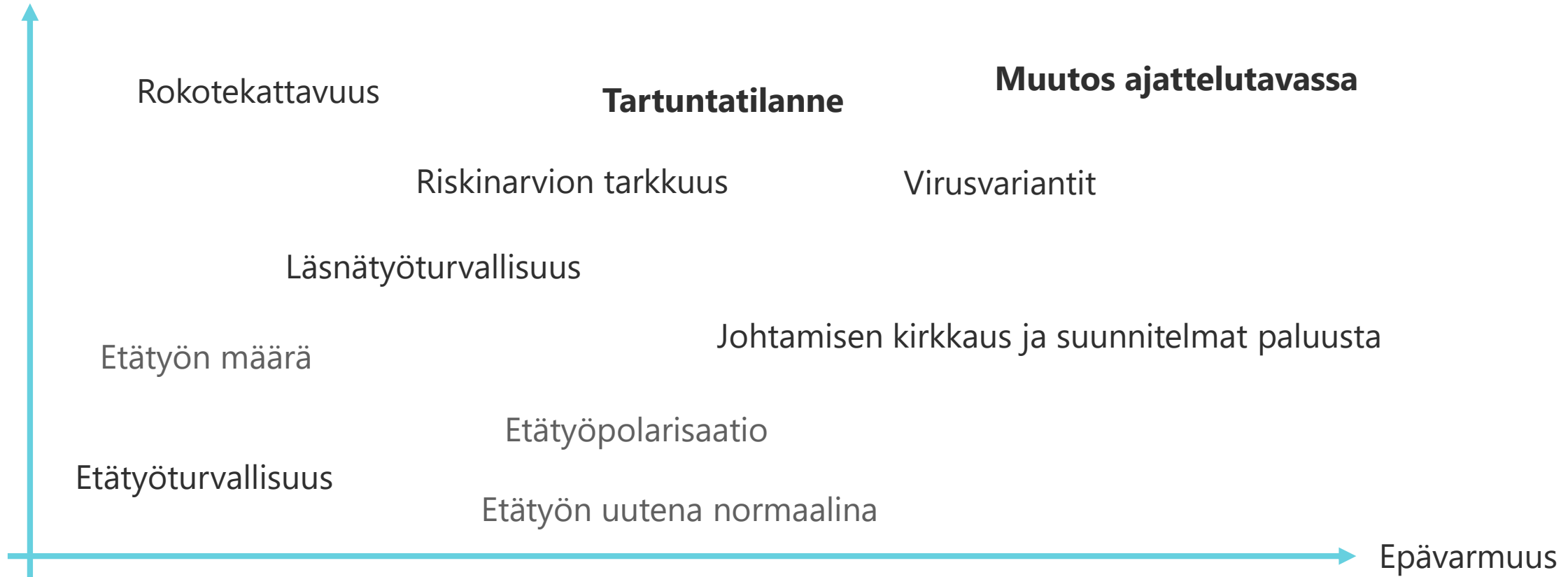
Mukana keskustelussa

- Akava
- EK
- KT
- SAK
- STM
- STTK
- THL
- Työterveyslaitos
- VM

Tässä esityksessä Työterveyslaitos on yhdistänyt näkemyksensä etätyösuosituksen jatkosta usean työelämätoimijan alustavaan käsitykseen. Esitystä laadittaessa Työterveyslaitoksen käytössä ei ole ollut tuoretta arviota epidemiatilanteesta syksyllä 2021, vaan sen odotetaan valmistuvan Juhannukseen mennessä.

Työmarkkinajärjestöjen näkemys esitetyille (vaihtoehdot A ja B) voidaan tarvittaessa varmistaa viikolla 23.

Riippuvaisuus muista tekijöistä ja päätöksistä kasvaa



- **Kesäkuun lopussa** => voisi periaatteessa toimia, rokotukset vielä kesken; saattaa johtaa hätiköintiin paluussa ilman jos suunnitelmia ei vielä ole laadittu; toisaalta heinäkuun ja elokuun alku ovat hyvin hiljaista aikaa lomista johtuen; haasteena etätyösuosituksen uskottavuus suhteessa muiden rajoitusten purkuun
- **Heinäkuun lopussa** => luonnollinen ajankohta lomien päättymisen johdosta; rokotukset edenneet enemmän; paluun suunnittelu lomista johtuen kesken ja suunnittelu jää osin vajaaksi; lomilta on parempi palata tuttuun kuin tuntemattomaan; haasteena viesti osalle työyhteisöjä, jotka puhuvat paluusta välittömästi lomien jälkeen
- **Elokuun lopussa** => rokotukset edenneet tarpeeksi pitkälle; tartuntariski voidaan tarkistaa kesän jälkeen; päätös sovitettavassa muuhun yhteiskunnalliseen avaamiseen; selkeä johtamisen ja suunnittelun kannalta; työpaikoille loogisin suosituksen purkupiste on hetki, jolloin 70% työikäisestä väestöstä on rokotettu ja työpaikoilla on ollut riittävä mahdollisuus suunnitella "paluu tulevaisuuteen" riskinarvioinnin perusteella
- **Syyskuun lopussa** => liian myöhään ja kannanotto nyt olisi liian aikaista suhteessa epävarmuuteen ja todennäköisyyteen